

Praktijkgericht onderzoek: van idee tot projectvoorstel

Dirk Smits, Kristien Dieussaert & Kurt Demeester

Inhoud

- Wat is praktijkgericht onderzoek?
- Van een idee naar een vraag
- Van vraag tot voorstel
 - Probleemstelling
 - Partners
 - Financiers
 - Begroting

Onderzoek

- Activiteit (Elen, J. e.a., 2011)
 - aangestuurd vanuit een vraagstelling (al dan niet zelf geïdentificeerd) die als relevant (al dan niet nieuw) wordt beschouwd in de onderzoeksgemeenschap;
 - gebruikmakend van een systematische aanpak, die wordt erkend als valide in de onderzoeksgemeenschap;
 - Waarover wordt gerapporteerd, waardoor gesprek met peers ... over de activiteit mogelijk is.

Voorwaarden voor onderzoek

<u>Doel</u>	<u>Eis</u> Objectiviteit	<u>Nastreven</u> Onafhankelijk
Validiteit	Controleerbaar	Generaliseerbaar Nauwkeurig Eenduidig
Betrouwbaar	Herhaalbaar	Openbaar Gestructureerd

Praktijkgericht onderzoek

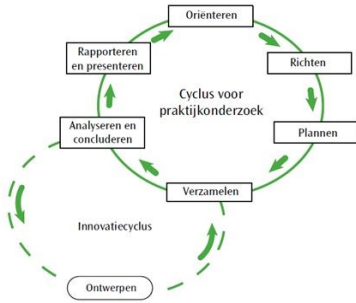
- Start vanuit het werkveld
 - Stages, projectwerk
 - Beroepservaring ...
- Resultaten gericht op het werkveld
 - Doel is antwoord op probleem uit praktijk
- Via wetenschappelijke methode, kennis opbouwen
- Kennis gebruiken, combineren en toevoegen van context

Praktijkgericht onderzoek

Praktijkgericht onderzoek: cyclus

van der Donk, C. & van Lanen, B. (2011)

Een idee ?

- Hoe ontstaat een onderzoeksidee?
 - Houding van luisteren en kritische verwondering (stages, eindproeven)
 - Zien van een probleem of verbeterkans
 - Wat is huidige situatie, waarom is ze zo, hoe kan het anders en beter?

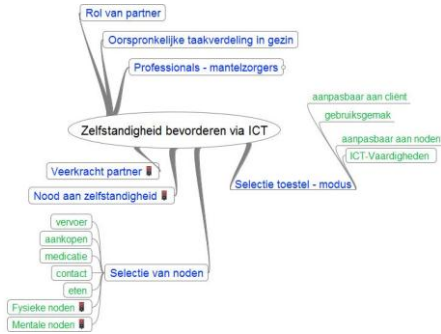
🧠 Verruim het idee via een mindmap, begrenst het in een 2de stap

Mindmap

Mindmap: eerste selectie

Van idee naar onderzoeksvraag?

- **S** pecifiek
- **M** eetbaar
- **A** cceptabel
- **R** ealistisch
- **T** ijdsgenoot

 Vraag niet: is het een goed idee?
Vraag wel: hoe maak ik het beter?

S pecifiek

- Is het doel van je onderzoek eenduidig?
- Stel jezelf inhoudelijke vragen over het idee
- Maak het zo specifiek mogelijk
 - Waar komt het idee vandaan?
 - (Hoe) is het nuttig voor de praktijk?
 - Wat is de invalshoek?
 - Bestaat het uit deelaspecten?
 - Is het op verschillende wijzen onderzoekbaar?
 - Zijn er bepaalde kenmerken van het onderwerp die belangrijk zijn? ...
 - Wat wil je bereiken?

M eetbaar

- Hoe bepaal je of je onderzoek geslaagd is?
- Idee uit praktijk \neq onderzoeksvraag
- Voorbeeld
 - Is flexibilisering goed voor de student?
 - Is hout beter dan cement of kunststof als gevelbekleding?
- Beter welke gevolgen heeft het flexibiliseringsdecreet voor de organisatie van het hoger professioneel onderwijs?
- Hou rekening met verwachting financier-partner

A cceptabel

- Is er een draagvlak voor je onderzoek? Bij wie?
- Wie heeft nood aan dit onderzoek?
- Wat zijn criteria van financier?
- Hoe ga je om met mogelijke taboes t.a.v. het onderwerp?
- Hoe ga je om met ethische of deontologische overwegingen t.a.v. het onderzoek? ...
 - Wet op privacy
 - Wet op experimenten op mensen of dieren
 - Deontologie

14

R ealistisch

- Is je doel haalbaar binnen tijdsbestek en de beschikbare middelen?
- Is het onderzoeksprobleem voldoende afgebakend?
- Is er voldoende financiering?
- Nodige tijd?
- Hoe kan je de nodige middelen, expertise, ondersteuning... verkrijgen?
- Doe je een beroep op partners, experts uit andere disciplines? ...

15

T ijdsggebonden

- Hoe realistisch is het om binnen die termijn je onderzoek uit te voeren?
- Is resultaat nog relevant op einde van het onderzoek?

16

Omgevingsanalyse

- Omgevingsanalyse:
 - Wat bestaat er al rond het idee? Waar zit de vernieuwing?
 - Hoe kan je de nood en het potentieel van een oplossing hard maken?
 - Wie werkt rond gelijkaardige ideeën?
- Informatie is nodig voor SMART maken
 - Wetenschappelijke info
 - Praktijkkennis

Informatie zoeken

- Wetenschappelijke info: Google scholar, databanken
- Praktijkkennis: collega's, partners, beroepsverenigingen: google, mediargus, internet
 - Beoordeel de info: wie, doel, voor wie, accuraat?

Van idee over doel tot vraag

- Doel is wat je wil bereiken met je onderzoek
- Hoofdvraag bevat centrale doelstelling
- Deelvragen zijn elementen van hoofdvraag
- Alle vragen zijn vervat in doelstelling van het onderzoek

Oefening

Hoe kunnen begeleiders beeldende middelen in zetten om agressie af te bouwen bij kleuters met autisme?

- Wat is agressie?
- Welke situaties lokken agressie uit bij kleuters ... ?
- Hoe bouwen begeleiders vandaag agressie bij kleuters ... af?

Oefening

Doelstelling in het onderzoek is het verklaren bestedingspatroon van 1ste jaars studenten in studentenrestaurant over de 3 lunchmomenten (ontbijt, middagmaal, avondmaal).

- Wat is het bestedingspatroon van 1ste jaarstudenten in het studentenrestaurant?
- Wat is het verschil in het bestedingspatroon van eerste- en laatstejaarsstudenten in het studentenrestaurant?

Onderzoeksvraag

- Kennisgebied van de onderzoeksvraag?
- Tot welk deelgebied of thema binnen dit kennisgebied hoort de onderzoeksvraag?
- Over welk onderwerp gaat het?
- Verfijn het onderwerp stapsgewijs [bijv. informeel leren, informeel leren op de werkplek, informeel leren op de werkplek bij arbeiders, informeel leren op de werkplek bij arbeiders in nachtploegen]

Voordelen:

- Richtinggevend voor literatuurstudie
- Het dwingt je om na te denken over de impliciete keuzes die je gemaakt hebt.

Oefening

- Hoe gaan we best om met zelfdoding in spoedgevaldiensten?
- Hoe kunnen we de geluidshinder van de voorbij razende trein oplossen?
- Is er een verband tussen gewicht en leeftijd?

Oefening

- Wat zijn de verschillen in klantenprofielen binnen de dienst- en productgerichte sociale economie en hoe kunnen we onze marketingstrategie hierop afstemmen?

Type onderzoeksvragen

Vraagtype	Vraagstelling
- Beschrijven	Wat?
- Definiëren	Welke kenmerken?
- Verklaaren	Hoe? Waarom?
- Voorspellen	Wat is de ontwikkeling ?
- Vergelijken	Wat is het verschil?
- Evalueren	Beter dan? Hoe verliep ...?
- Voorschrijven	Welke maatregelen?
- Ontwikkelingen volgen	Welke trends?

25

Type onderzoeksvragen

Vraagtype	Voorbeeld
- Beschrijven	Wat is het bestedingspatroon van 1 ^{ste} jaarstudenten in het restaurant
- Definiëren	Wat zijn de kenmerken in de besteding van 1 ^{ste} jaarstudenten in het restaurant?
- Verklaaren	Hoe komt het dat 1 ^{ste} jaarstudenten in het restaurant alleen 's middags besteden?
- Voorspellen	Welke ontwikkelingen op gebied van bestedingspatroon van 1 ^{ste} jaarstudenten in het restaurant kunnen verwacht worden de komende 3 jaren gezien de multicampusontwikkeling?
- Vergelijken	Welke samenhang bestaat tussen het bestedingsgedrag en de studieresultaten?
- Evalueren	In welke mate zijn 1 st jaarstudenten tevreden over het aanbod van het restaurant ?
- Voorschrijven	Welke suggesties kunnen worden gedaan opdat de dienstverlening van het restaurant beter aansluit op de aanwezigheidsmomenten van 1 ^{ste} jaarstudenten op school?
- Ontwikkelingen volgen	Welke trends op het gebied van besteding kunnen de laatste 1 jaar worden waargenomen?

Oefening

- Waarom is de communicatie van de directie naar het personeel zo'n puinhoop?

Waarom is echtscheiding slecht?

Kenmerken onderzoeksvraag

1. is voldoende 'uitdagend haalbaar' (niet te breed/smal) binnen gestelde onderzoekstijd
2. is gesteld als een vraag
3. bevat slechts één hoofdvraag
4. heeft vraagtype dat past bij doelstelling in het onderzoek
5. is neutraal (zonder verhulde suggesties)
6. is richtinggevend (geen waarom/ 'hoe komt het'-vragen)
7. is helder (woorden duidelijke betekenis/ geen ingewikkelde vraagzin)
8. kan via waarneembare gegevens beantwoord worden

Oefening

- Maak een onderzoeksvraag:
 - Mindmap
 - Zijn digitale bordes beter dan powerpoints?
 - Valoriseren van oudere werknemers?
 - Gevolgen van luchtdicht bouwen?
 - Eigen idee
- Welke problemen ontmoet je?

Van onderzoeksvraag naar hypothese

- Verwachtingen over de uitkomst van onderzoek
- Nodig om voorstel te kunnen uitschrijven
- Moeilijker bij kwalitatief onderzoek (hypothesegenererend)

Partners

- Als idee SMART is, zoek dan naar partners
- Doelen:
 - idee concreter maken
 - bijkomende expertise
 - financiering
 - verhoging draagvlak en verspreiding

Waar vind je partners?

- Netwerken, eerdere samenwerking
- Beroepsverenigingen
- Databanken
- Experts rond het thema
- Organisaties die helpen zoeken
 - Vb VLEVA-KLEIS

Hoe aanspreken?

- Bereid je voor: uitgewerkt idee tot onderzoeksvraag en ideeën over aanpak
- Voordelen voor partner zoeken
- Aandacht voor inbreng van partner
- Bij voorkeur mondeling

Ga na welk mandaat je contactpersoon heeft t.a.v. het project

Financiering

- Voor wie is je idee nuttig?
- Past je idee in specifieke subsidiekanalen? Voldoe je aan voorwaarden?
- Kan je zorgen voor co-financiering?

Check of je idee en partnership past voor financier, kijk na hoe men je voorstel beoordeelt.

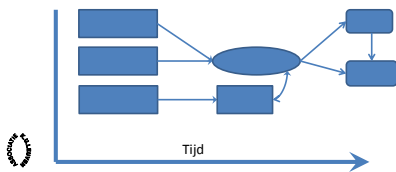
Financieringsbronnen

- Europees-Nationaal-Vlaams –Provinciaal
- Specifieke bronnen: IWT, koning Boudewijnstichting, CERA, SIG, M.M. Delacroix, associatie (OOF en SoE), eigen contacten met bedrijven,
- Ad hoc oproepen
- Bekijk DOC associatie: <https://www.kuleuven.be/gedocumenteerd/k/index.htm>

Van vraag tot onderzoeksvoorstel

- Voorzie voldoende tijd voor uitschrijven
- Basis: SMART onderzoeksvraag met deelvragen, mindmap
- Maak een werkplan in een diagram

Onderzoeksvoorstel: structuur

- Probleemstelling: vraag gekaderd in ruimer probleem
- Theoretisch kader (concepten)
- Verantwoording (waarom onderzoeken)
- Methode en plan van aanpak
- Output
- Bronnen

Onderzoeksplan: Probleemstelling

- Start vanuit brede kadering, en kom snel tot probleemstelling = idee en mindmap met omgevingsanalyse
- Vermeld doelstelling en hoofdvraag
- Vermeld deelvragen
 - Zijn relevant en niet nieuw t.o.v. hoofdvraag
 - Logische volgorde
 - Weinig overlap
 - Max 5

Onderzoeksplan: verantwoording

- Situeer in wetenschap
- Situeer in werkveld
- Benadruk vernieuwende en de haalbaarheid
- Ga van breed naar smal
- Verantwoord je keuzes

Goede verantwoording:

- *Vraag is nog niet beantwoord*
- *Het is de moeite waard om antwoord te zoeken*
- *Er is optimale opbrengst*

Onderzoeksplan: verantwoording

Theoretische relevantie:

- probleemstelling past bij de theoretische ontwikkelingen van het moment:
- Waar schiet huidige theorievorming nog tekort
- Op welke hiaten in de theorievorming biedt het onderzoek een antwoord

- Bed het onderzoek in in huidige stand van wetenschap en technologie

Onderzoeksplan: verantwoording

Praktische relevantie:

- Welk praktisch of maatschappelijk probleem is er?
- Wanneer is dat probleem opgelost, of wanneer is de gewenste situatie bereikt?
- Wat zijn voordelen van de oplossing?
- Toon aan dat er kennis nodig is om het probleem op te lossen, of de gewenste situatie te bereiken
- Toon aan dat een onderzoeksmatige aanpak nodig is om de kennis te vergaren

Onderzoeksplan: verantwoording

- Onderzoeksvraag met juiste balans
 - Te eng: weinig relevant antwoord
 - Te breed: geen haalbaar resultaat
- Toon aan dat je relevante info kan aanleveren in begrote tijd

SMART

Onderzoeksplan: methode

- Kan antwoord bieden op je vraag
- Wetenschappelijk verantwoord, haalbaar
- Beschrijf alle aspecten
 - Populatie, steekproef, dataverzameling, verwerking, mogelijke resultaten
- Doe dit voor **alle** onderzoeksvragen
- Toon je expertise aan

 Checklist onderzoeksplan p. 58

Output

- Beschrijf te verwachte resultaten
 - Wat?
 - Hoe verspreiden?
 - Hoe beschermen of implementeren
- Koppel deze aan timing
- Geef aan voor wie ze bestemd zijn, hoe je ze zal verspreiden
- Stem af op verwachtingen financier en partners
- Wees realistisch en ambitieus
- Bescherm resultaten

Kwaliteit van output

Kwaliteitseisen opstellen voor output: richtvragen

- Wat is de **vorm** van de output? Hoe gaat het eruit zien? Hoe wordt het gepresenteerd? ...
- Wat is de **inhoud** van de output? Welke onderwerpen moeten erin zitten? Hoe diepgaand moeten die uitgewerkt worden? ...
- Wat is het **effect** van de output? Welke impact heeft het op de gebruikers? Hoe en door wie zal het gebruikt worden?

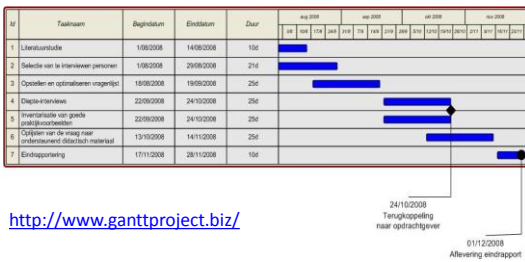

Tijd en organisatieplan

- Deel voorstel op in werkpakketen of activiteiten: zie [diagram werkplan](#)
- Koppel aan tijdspad: doorlooptijd versus bestede tijd
- Hou rekening met beschikbaarheid personeel en organisatie hogeschool
- Parallel of sequentieel

Gantt-chart

<http://www.ganttproject.biz/>

Begroting

- Elementen
 - Personeel (tijdig opvragen)
 - Werking, uitrusting, investering
 - BTW (vraag na bij financiële dienst)
 - Overhead (17%)
- Personeel: hou rekening met periode, anciënniteit, statuut

(Taal)tips

- Vermijd passieve of lange zinnen
- Weinig vakjargon en leg uit
- Schrijf affirmatief
- Vermeld je bronnen
- Vermeld zeker verwante projecten, beschrijf verschillen
- Voorzie tijd voor handtekeningen

Final check

- Voldoe aan layout van financier
- Leg alle begrippen uit, concreet
- Voorstel moet film zijn van project
- Geef antwoord op vragen in sjabloon
- Staan alle partners achter het voorstel
- Ga na of alle elementen consistent zijn met elkaar
- Laat kritische collega alles nalezen
- Dien tijdig in !

Oefening: vergelijk 2 voorstellen

- Geef sterktes-zwaktes van beide voorstellen?
- Welke elementen zou je toevoegen?
- Wat zou je wijzigen?